



Turkkilaiset ovat ylpeitä maastaan ja lippu liehuu kaikkialla.

Etelä-Turkissa perinteet näkyvät ja maistuvat

5.11.2017 6.00

Turkin eteläosa oli muutama vuosikymmen sitten lähes neitseellinen. Moniin rannan kalastajakyliin ei ollut edes tietä. Nyt Etelä-Turkin historialliset kohteet ja pikkukaupungit sykkivät elämää, perinteitä ja elämyksiä.

Teksti ja kuvat: REIJO HÄRKÖNEN

Moni Turkin hieno pieni paikka on jäänyt isompien varjoon.

Lennämme Istanbulin kautta Muğlaan ja suuntaamme Dalyanjoelle. Matka jokea pitkin veneellä meren rannalle Iztuzuun on suosittu; sesonkina joella liikkuu satoja veneitä kohti Välimerä.

Joen rannalla voi ihailla ylhäälle kaivettuja kalliohautoja. Ne ovat 300-luvulta ennen ajanlaskun alkua eli Lyydian valtakunnan ajoilta, jolloin Lyidia oli nykyisen Turkin länsiosaa. Siellä lyötiin maailman ensimmäiset rahat ja viimeisen kuninkaan, Kroisoksen nimi on kaikille tuttu. Lyydialaisten valtakunnalle kävi kuitenkin huonosti, kun Kroisos aloitti sodan Persiaa vastaan ja hävisi. Hänen olisi pitänyt ymmärtää oikein, mitä Delfoin oraakkeli tarkoitti, eli yksi suurvalta voittaisi, mutta kumpi. Persia, näin jälkeenpäin arvioiden.

Lyydialaisia muistetaan tänään myös matkailussa. Vaeltaminen historian jalanjälkiä on suosittua tässä osassa Turkiaa, ja kovin koettelemus on Lyydialaisten tie -vaellus, Lycian Way. Voi valita kaksi eri reittiä, mutta molempiin pitää varata aikaa kuukauden verran. Toki voi ottaa lyhyemmänkin reitin kunnon ja käytettävissä olevan ajan mukaan.

Keväällä Iztuzun hiekkarannalle saapuvat merikilpikonnat munimaan. Vaikka öiseen aikaan olisikin mukava seurata näiden metristen kilpikonnarouvien toimia rannalla, se on kiellettyä. Jopa taskulampun valo voi sokaista ja rannalta kauemmas eksyminen saattaa tietää konnan kuolemaa. Ylempänä jokea on Köyceğizin järviolue, jossa on kuumia lähteitä, ja mutakylvyillä parantuu vaiva kuin vaiva, reumasta vatsapulmiin, ihovaivoista seksiongelmiiin.

Päivä merellä omalla laivalla sopii hyvin ohjelmaan. Kayhan 4 -alus odottaa Fethiyeen satamassa kolmen hengen miehistöineen. Aamiaisen tarjotaan lähtiessä, eikä matka ankkuripaikkaan lähisaaren rantaan ole pitkä.

Miehistö virittää portaat partaalta, uimavarusteet päälle ja mereen. Alhaalla laivassa on hyttejä vessoineen, joten aluksessa voi myös yöpyä ja tehdä pitemmänkin merimatkan. Ruoat laivaan voi ostaa itse ja antaa kokille tai pyytää täyden palvelun. Terveellisellä aamiaisella on paljon vihanneksia, oliiveja ja juustoja lehmän-, lampaan- ja vuohenmaidosta. Lounaalla on kalaa. Monessa ravintolassa syksyn kala on karppi.

Turkissa ei voi olla puhumatta ruoasta. Mezet ovat alkuruokia. Koska ottomaanit tulivat idästä 1300-luvulla eli Persiasta Turkkiin, meze tarkoittaa persiaksi maistamista. Idästä ovat peräisin myös monet makeat liharuoat. Harvassa paikassa on syönyt niin hyvää lammasta kuin Turkissa.

Lokumiin ovat monet törmänneet Euroopassakin, joskin englantilaiset alkoivat kutsua tätä makeista nimellä Turkish delight. Sen kehitti 1776 **Bekir Effendi**, joka oli muuttanut Konstantinopoliin eli nykyiseen Istanbuliin jostain idempää. Se on hyvin makeaa eli sokeria, tärkkelystä, pistaasia tai pähkinöitä ja vaikkapa sitruunaa ja kanelia. Baklavaan on leivottu tavattoman paljon muka epäterveellisiä, mutta niin jumalaisia aineita: filotaikinassa on voita, hunajaa, pistaasia, mantelia ja tietysti reilusti sokeria.

Turkkilainen kahvi on myös oma lukunsa. Se on pieni kuppi, jonka pohjalle jää sakka, jota ei kannata juoda.

Mutta kahvista voi ennustaa. Tulkkimme **Naci Dinçer** pyytää ennustamaan kahvinporoista. Kuppi käännetään ylösalaisin lautaselle, annetaan olla siinä muutama minuutti, ja sitten vain katsotaan. Ennustan tulkillemme, oppaalle ja tunnetulle kolumnistille entistä loistavampaa tulevaisuutta hyvänä opastajana ja myös kirjailijana. Hän on tehnyt opaskirjan ikivanhasta Tyloksesta, englanniksi Tlos, ja sen nykyisestä alueesta. Näin kahvinporot kertoivat.

Syyskuun helteessä kipuaminen Tyloksen Akropoliille saa jäädä. Sen sijaan pitäydymme nauttimaan granaattiomenamehua, jota turkkilaismummo puristaa pysähdyspaikalla. Vieressä 13-vuotias koululainen Nail Zorba kaivertaa liuskekiveen historiallisia aiheita. Kesät hän on täällä, talvet alhaalla koulussa. Yksi kuva-aiheista on tuttu myytti Pegasoksesta ja lentävästä hevosesta, meillä tunnetumpi Kreikasta, mutta tunnetaan Turkissakin. Vielä ennen lähtöä granaattiomenaa pusertanut mummo muistuttaa:

- Jos illalla otatte muutaman lasin *rakia* eli anisviinaa, niin kannattaa ottaa vierelle tätä punaista juomaa.

Nyky-Turkkia ei voi käsitellä ilman Kemal Atatürkia, joka perusti Turkin tasavallan ottomaanivallan loputtua 1923. Turkista tuli "turkkilainen", josta seurasi muun muassa se, että kreikkalaisvähemmistöä siirrettiin Kreikkaan ja tilalle tuli turkkilaisia. Nyt yksi näistä kreikkalaisista aavekylistä on turistikohde.

Kun opas sanoo, että ongelmat Kreikan kanssa ovat ohi eikä Turkin sisälläkään juuri ongelmia ole, kohotamme hieman kulmakarvoja. Pohjois-Kyproksen miehitys on ratkaisematta, kurdikysymyksessä on kyllä edistytty kohtalaisesti, ja myös Kreikan kanssa suhteet ovat kohentuneet. Ja olihan Istanbulissakin taannoin mielenosoituksia. Mutta arabihevään ja naapurimaan Syyrian tapahtumiin verrattuna Turkki on säilynyt rauhallisena.

Miksi sitten Turkissa moskeijoiden edessä, saati sisällä ei näy ruuhkaa, kysyn Naci Dinçeriltä:

- Kuulehan ystävä hyvä, meille turkkilaisille kirkko tai uskonto ei ole rakennuksessa, se on meillä kaikilla täällä sydämessä.

Ongelmat, vaikka pienetkin, unohtuvat Välimeren parhaaksi rankatulla uimarannalla, Ölüdenizillä. Turkoosinvärisestä merestä työntyy laguuni, joka on osa luonnonpuistoa. Ylempää laguuni valloittaa monien katseita vielä enemmän, kun seutua voi tarkkailla riippuliitimestä. Niitä on ilmassa kerrallaan kymmenittäin.

Tyydymme silti Saklikentin rotkoon, jonka reunat kohoavat pariin sataan metriin ja vesi syöksyy kallioilta alas jokeen. Pari kilometriä voisi kahlata jokea ylöspäin, osin köydestä pitäen, mutta jätämme tämän kokemuksen oikeille ekstremistituristeille. Tämä on Turkin Grand Canyon.

FAKTAT TURKKI



Matkailijalle on tarjolla koruja ja kaikkea, mitä hän yleensä kaipaakaan.

Valtiomuoto: Tasavalta vuodesta 1923, Naton jäsen, liittyminen EU:hun vaikeuksissa
Pinta-ala: 780 580 km²
Asukasluku: n. 80 miljoonaa
Pääkaupunki: Ankara (3,2 milj. as.)
Suurin kaupunki: Istanbul (8,8 milj. as.)
Uskonto: islam (uskonto ja valtio erotettu)
Valuutta liira, 1 TRY = 0,41 €
Aika: sama aika kuin Suomessa

Kommentti

Turkin suosio matkailumaana ei ole tämän päivän juttu, ei edes nyt kun Egypti - jälleen - on menettänyt kaiken. Vaikka Kreikan ongelmat tiedämme, sen suosio ei romahtanutkaan, kuten oli oletettu.

Olemme seuranneet pohjoismaalaisten matkailijoiden seikkailua ja sekoiluja Turkin Alanyassa televisiosta, mutta se ei anna aivan oikeaa kuvaa Turkin matkailusta. Matkustaminen sinne on muutakin kuin baarista toiseen kiertämistä ja ongelmia. Eihän Espanjakaan koskaan ollut vain porsasjuhlia.

Turkin viehätyskiä ovat yhteiskunnan avarakatseisuus esimerkiksi uskonnon suhteen, hyvä palvelukulttuuri, vastustamaton ruoka ja historia. Vaikka Turkin kouluissa pitkään esillä ollut Suomesta kirjoitettu kirja Valkoliijojen maa on osin seipitettyä, moni viittaa siihen edelleen. Ehkei kansojemme yhteys ole ollut niin selvä, mutta mieleen jäi baaritoimihenkilön ensi kommentti hotelli Elenissä Kaşissa: "Suomi, sehän on maa, jossa on maailman paras koulu!"

Jo tuon kommentin perusteella voi päätellä, että Turkissa elää sivistynyt kansa!

REIJO HÄRKÖNEN



Parempaa lammasta tuskin löytyy muualta kuin Buryan Kebabista Kayaköystä.





Veneretket joilla, järvillä ja merillä on Turkin parasta matkailuantia.



Aamiainen juustoineen ja oliiveineen on varmasti terveellinen.



Salaattilautanen on taideteos pizzaravintolassa.



Turkin pizzat ovat omamuotoisiaan.



Pataran historiallisia rakennuksia on entisöity huolella.